

**ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ОЛЕКСАНДРА МИКИТОВИЧА ДУДНИКА
(1918-2001)**

Серед працівників Черкаського педагогічного інституту постать Олександра Микитовича Дудника займає особливе місце. Він працював на посаді декана природничого факультету понад сорок років – це найбільш тривалий період роботи на посаді декана в Україні. А ще Олександр Микитович був чудовою чуйною людиною та професіоналом своєї справи.

Для написання даної публікації використано матеріали особової справи Дудника О. М., що зберігаються в архіві Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, а також спогади викладачів, які особисто з ним були знайомі.

Народився 18 серпня 1918 року в с. Мошни (нині – Черкаський район Черкаської області) у сім'ї селянина-бідняка. Протягом 1927-1937 рр. навчався в мошенській школі, по завершенню якої отримав атестат з відзнакою. У 1937 р. поступив на природничий факультет Черкаського педагогічного інституту. Під час навчання проявив себе як активний студент – отримував Сталінську стипендію. Під керівництвом орнітолога П. П. Орлова починає займатися науковими дослідженнями живлення грака (*Corvusfrugilegus*), за результатами яких було опубліковано статтю.

У червні 1941 року закінчив навчання та отримав диплом з відзнакою за кваліфікацією вчителя природознавства і хімії. Закінчення інституту припадає на початок Великої Вітчизняної війни, тому одразу після отримання диплома пішов добровольцем у десантно-парашутний загін. Але невдовзі пройшовши шестимісячне навчання у Костромі у Військово-хімічній академії, став служити у військовій частині як фахівець хімічної служби. З січня 1942 року по серпень 1945 року перебував у лавах Радянської армії на різних посадах – від начальника хімічної служби полку, згодом – дивізії і до помічника начальника хімічного відділу Білорусько-Литовського військового округу. Закінчив війну у званні капітана. За заслуги нагороджений

медаллю «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.». Олександр Микитович не часто згадував про службу у хімічних відділах військових частин, так як вважав, що його внесок у перемогу є скромним, адже не завжди доводилося бути на передовій, бо необхідно було виконувати свій обов'язок здебільшого в тилу. Та ми розуміємо, що без його фахової допомоги хіміка діючим військам протистояти ворогу було б не легко.

У жовтні 1945 р. О. М. Дудника прийнято на роботу викладачем геології Черкаського педагогічного інституту. Він починає активно займатися науковими дослідженнями для підготовки кандидатської дисертації за темою «Геоморфологія Правобережжя Дніпра від Ржищева до Кременчука».

У серпні 1947 Олександра Микитовича призначають деканом природничого факультету. На цій посаді він змінює Петра Петровича Орлова. 8 грудня 1953 року О. М. Дудник захищає дисертацію в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук. У вересні 1955 року отримує вчене звання доцента кафедри зоології. Вісім разів колектив переобирає Олександра Микитовича деканом, виражаючи цим йому довіру і впевненість у майбутньому факультету. На посаді декана він багато зробив для його розвитку. Велику увагу приділяє організації різних видів практик і сам із задоволенням проводить виїзні практичні заняття. За ініціативи ректорату та його активної участі у 1983 р. вперше в Україні розпочали підготовку вчителів хімії та обслуговуючої праці. У вересні 1987 року він залишає цю посаду та продовжує працювати доцентом кафедри зоології. Протягом роботи в інституті викладав навчальний курс «Геологія», а згодом також «Дарвінізм». Автор понад 50 наукових та методичних публікацій, більшість яких присвячені геоморфології, ерозії та охороні ґрунтів, екологічному вихованню. У 1998/1999 н.р. закінчив свою трудову діяльність в Черкаському державному університеті.

Олександр Микитович активно займався громадською роботою – був керівником природничої секції та заступником правління обласного товариства «Знання». Звісно, це була вимога часу, але і можливість поширювати наукові знання. Читав лекції в Обласному інституті вдосконалення вчителів; був головою обласного географічного товариства. За активну природоохоронну роботу йому було присвоєно звання «Почесний член Товариства охорони природи».

Олександра Микитовича любили студенти та колеги і цілком справедливо вважали «душею факультету». Його виваженість у прийнятті рішень, толерантність до колег і студентів, дотепний і вдалий гумор, уміння доцільно розв'язати складні виробничі і студентські ситуації, батьківське ставлення і турбота про студентів створювали сприятливі умови для роботи, навчання та відпочинку.

За сумлінну працю О. М. Дудник був відзначений численними подяками та грамотами. Міністерство освіти нагородило його значком «Відмінник народної освіти» та медаллю А. С. Макаренка. У 1970 р. нагороджений ювілейною медаллю «За доблесну працю на відзнаку 100-річчя з дня народження В. І. Леніна», у 1974 – значком «Переможець соціалістичного змагання», у 1984 – медаллю «Ветеран праці».

Разом із дружиною виховали трьох дітей – Валентина (1942), Миколу (1946) та Наталію (1953).

Олександр Микитович відійшов у вічність у День Перемоги, 9 травня 2001 року. Похований у місті Черкаси.

Література

1. Гаврилюк М. Н. Петро Петрович Орлов (1899-1991). Беркут. 1995. Т.4, вип.1-2. С.88-89.
2. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. К.: Світуспіху, 2009. 207 с.

References

1. Gavrilyuk M.N. Petro Petrovych Orlov (1899-1991). 4(1-2).88-89. [in Ukr].
2. The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.(2009). *Svit Uspishu[World of success]*. 1-207. [in Ukr].

Summary. Gavrilyuk M. N., Derij S. I. On the 100-th Anniversary of Oleksandr Mykytovych Dudnyk (1918-2001)

The article is dedicate to the life and scientific work of the Ukrainian scientist and the dean of the Faculty of Nature Science Cherkasy Pedagogical Institute – Oleksandr Mykytovych Dudnyk.

Key words: *Dudnyk Oleksandr Mykytovych, geology, dean, Cherkasy Pedagogical Institute.*

М. Н. Гаврилюк, С. І. Дерій

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Одержано редакцією 29.01.2018

Прийнято до публікації 25.10.2018